

EDİMSEL KOŞULLANMA

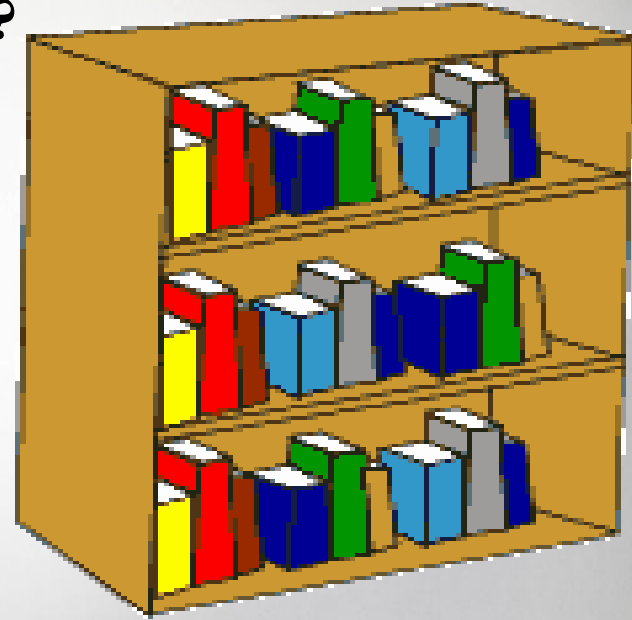
ELİF GÖKALP TAŞ
EMEL DOKUR MERMERDAŞ

❖ **Camilerin etrafında güvercin ve kumruların toplanması , kuşların dindar olduğunu mu gösterir?**

Nasrettin Hoca,
eşğine nasıl
okuma öğretti?

EDİMSSEL KOŞULLANMA YOLUYLA ÖĞRENME

EDİMSEL KOŞULLANMA AYNI ZAMANDA HANGİ ADLA BİLİNİR?

.....?.....**ÖĞRENME**

**Operant Conditioning
(OC)**

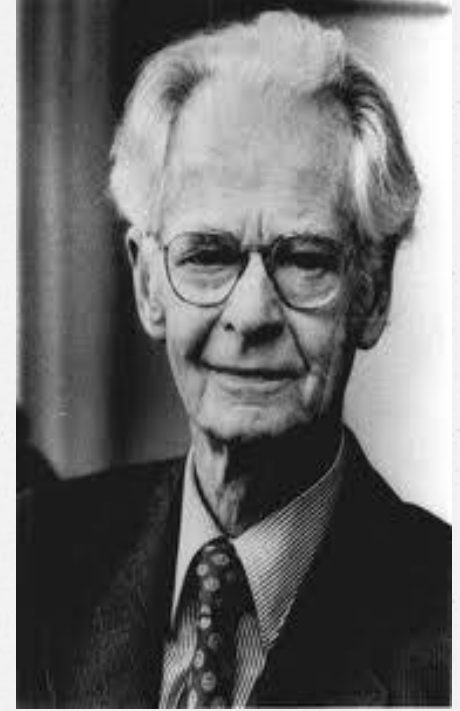
**BİR ALET YA DA MEKANİZMAYA
DAYALI ÖĞRENME**

❖ "Başarısızlık her zaman hata demek değildir, yeri geldiğinde yapabileceğiniz en iyi şey olabilir. Asıl hata denemekten vazgeçmektir" ve "Eğitim, öğrenip unuttuklarımızdan geri kalanlardır." sözleriyle popüler kültürde de yer edinen bilim adamı kimdir?

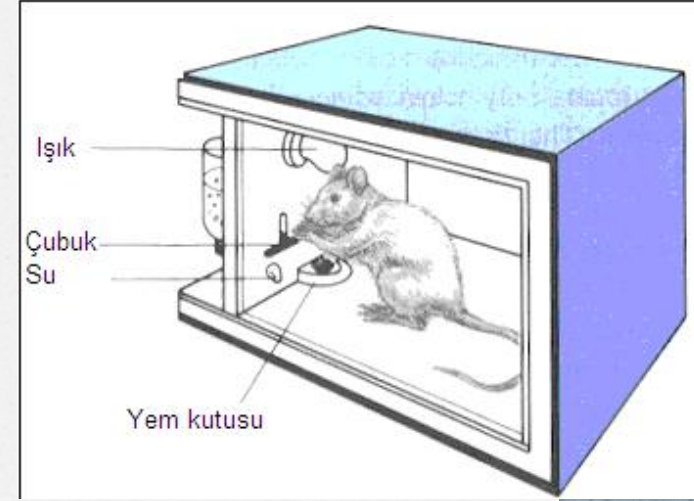
Burrhus Frederic Skinner

Amerikalı psikolog Burrhus Frederic Skinner, 1904 senesinde, Pennsylvania'da doğmuştur. Skinner da Pavlov'a benzer şekilde öğrenmeyi hayvanlar üzerindeki çalışmalara dayandırmıştır.

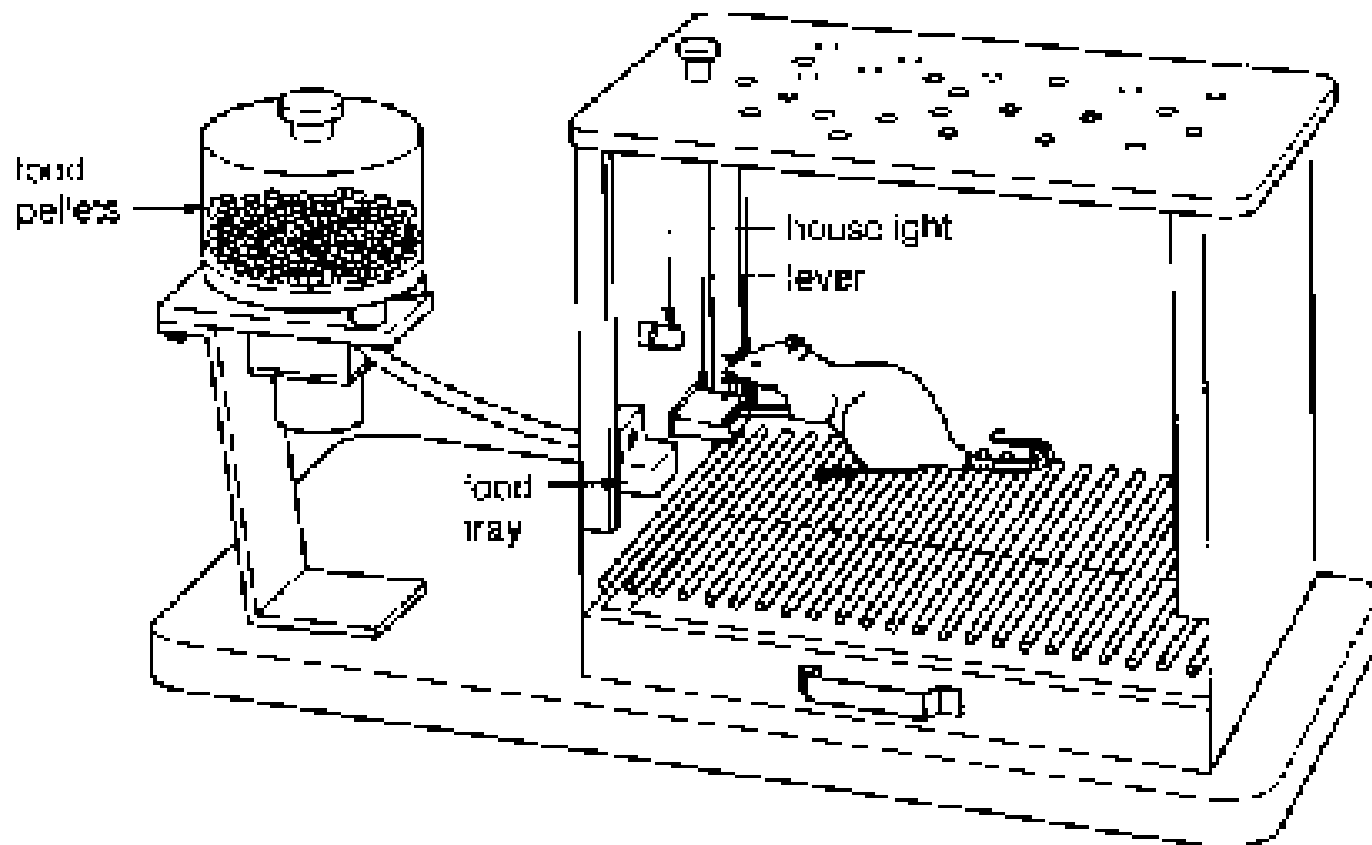
1950'li yıllardan sonra Amerika'nın en önemli psikologlarından birisi oldu. Davranışçı psikoloji ekolünü kendisine en uygun ekol olarak gören Skinner, toplumların davranışsal kontrolü için özgün bir program geliştirdi; bebeklerin bakımı için otomatik bir bebek karyolası tasarladı ve davranış değişikliği tekniklerinin geniş ölçekli kullanımını için çok çaba sarf etti.

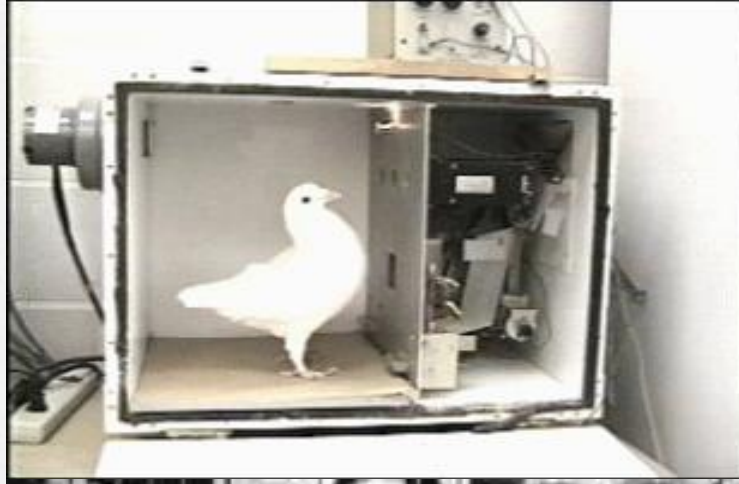
Skinner bir fareyi “Skinner Kutusu” (Edimsel-Operant Kutu) adını verdiği, içinde bir manivela ve yiyecek olan kutuya yerleştirmiştir. Önceleri tok olan fare kutu içinde gezinirken acıktığında kutuyu araştırmaya başlamış,başlangıçta rastgele hareketler yapmış,tesadüfen manivelaya bastığında yiyeceğe ulaşınca, her acıktığında bu davranışı tekrarlayarak karnını doyurmayı öğrenmiştir.

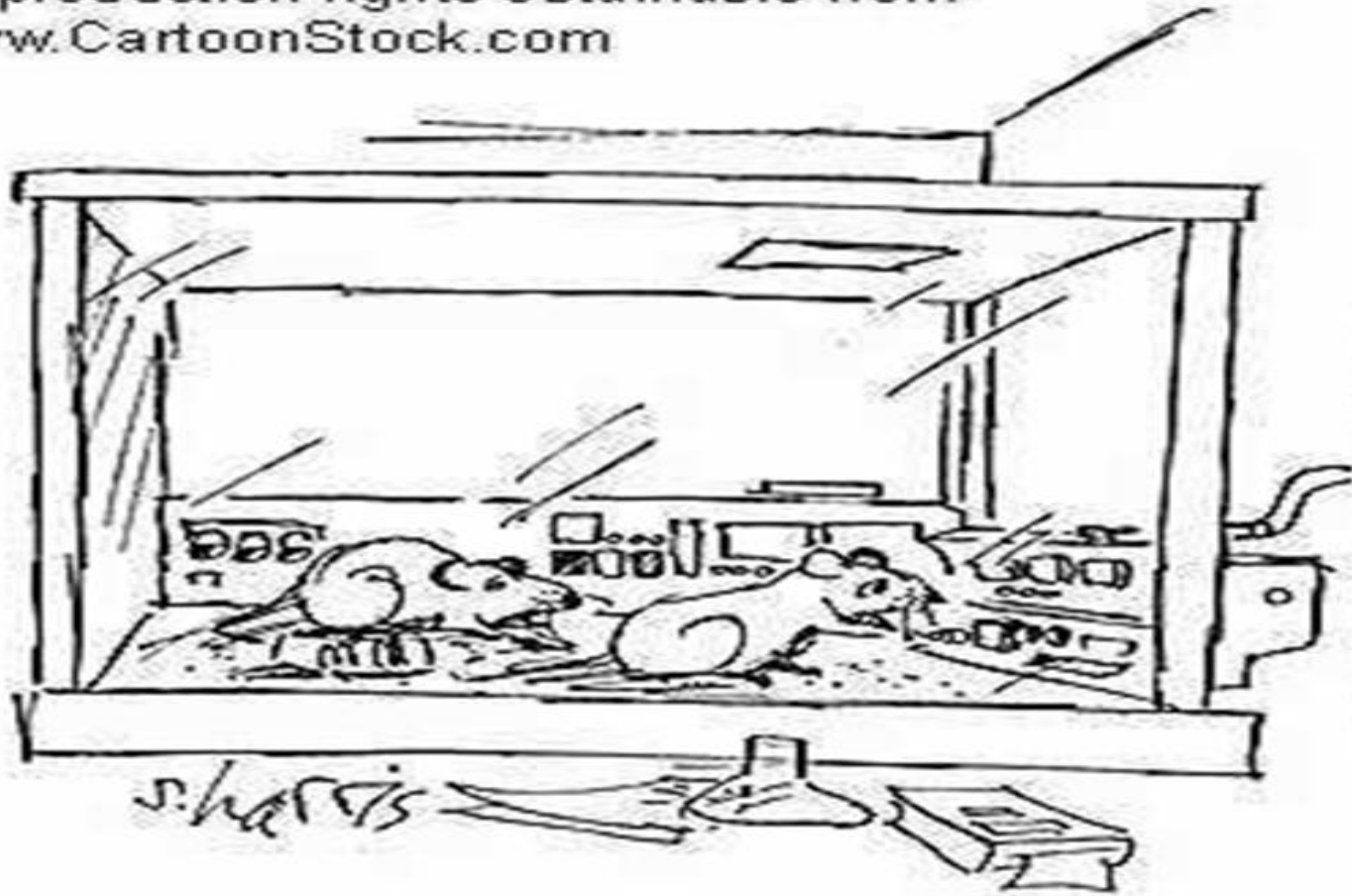

FIGURE 6.2 A Skinner box, or operant chamber. When the rat presses the lever, a food pellet is released from the dispenser behind the chamber into a tube that carries it to the food tray next to the lever. A light mounted above the food tray illuminates the chamber.

o Skinner bu basit öğrenme modelini, güvercinlere dans etmeyi ve masa tenisi oynamayı öğreterek desteklemiştir.

© Original Artist
Reproduction rights obtainable from
www.CartoonStock.com

"IF WE DIDN'T DO SO WELL IN THE EASY BOX, THEY WOULDN'T HAVE GIVEN US THIS COMPLICATED BOX."

search ID: shr0842

**How To
Bomb
Humans**

Klasik Koşullanma-Edimsel Koşullanma

«Klasik koşullanma yoluyla öğrenmeyi sağlamak için, yapılan bir davranışa neden olan uyarıcının bilinmesi gerekir.»

o Skinner bu düşünceye neden karşı çıkmıştır?

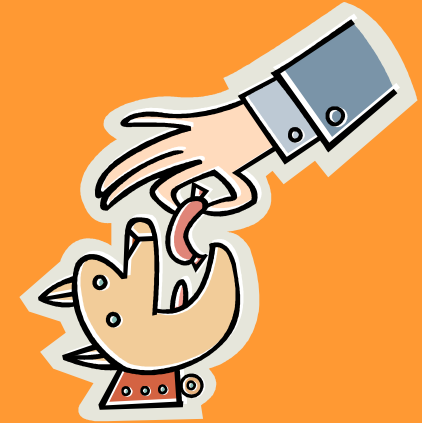
ÇÜNKÜ...

- İnsan davranışlarına neden olan uyarıcıları her zaman tahmin etmek mümkün değildir. İnsanlar çevrelerinde bulunan çeşitli nesnelere etkileşim kurarak farklı davranışlarda bulunurlar.

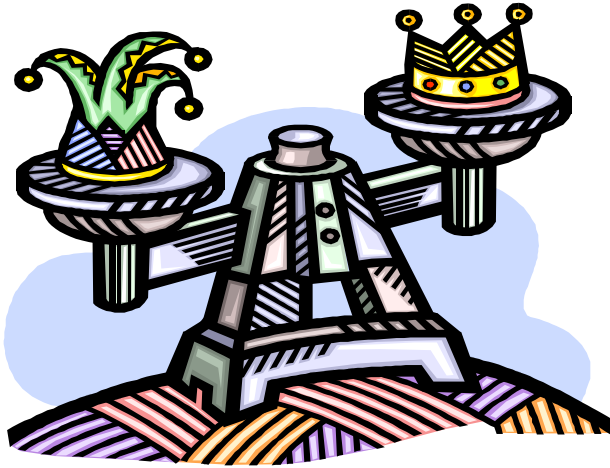
Skinner'e göre, tepkisel ve edimsel olmak üzere iki çeşit davranış vardır.

TEPKİSEL VE EDİMSSEL DAVRANIŞ FARKI

Size Tepkisel Davranış ve Edimsel Davranış Arasındaki Fark Nedir?

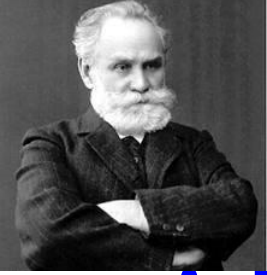

İnsanlar çevrelerinden karmaşık birçok uyarıcı almaktadır. Bu uyarıcılara karşı organizma değişik tepkilerde bulunur. İşte bu tepkisel davranışları uyarıcılar meydana getirir. Diğer bir ifadeyle, tepkisel davranışa neden olan uyarıcı her zaman bilinir.

Diğer taraftan, organizmanın kendiliğinden ortaya koyduğu davranışlarda edimsel (operant) davranışlardır. Edimsel davranışa neden olan uyarıcı çok belirgin değildir.

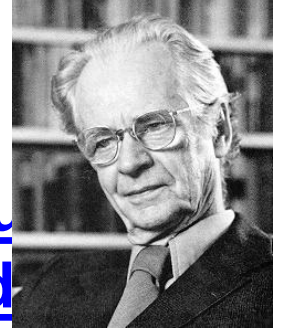
Tepkisel davranış:

- Bilinen bir uyarıcı tarafından oluşturulur. **Örneğin;** etin salya meydana getirmesi. Tüm refleksler tepkisel davranışa bir örnektir Karanlıkta göz bebeğinin büyümesi bir tepkisel davranıştır.

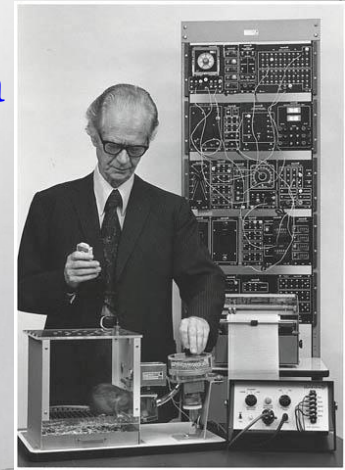
Edimsel davranış:

Bilinen bir uyarıcı tarafından oluşturulmuş organizma tarafından ortaya konur ve sonuçları tarafından kontrol edilir.

Örneğin, Skinner deneyinde maniveleya basması edimsel bir davranıştır. Aç olan hayvan, yiyeceği elde etmek için manivelaya basma davranışını sürdürür

Skinner, bu iki davranış ayrımını yaparak geleneksel uyarıcı-tepki psikologlarından büyük ölçüde ayrılmıştır. Watson'dan beri geleneksel uyarıcı-tepki psikolojisine göre uyarının olmadığı yerde tepki de yoktur. Oysa Skinner bu görüşü, meydana getirilen tepki ve meydana gelen (ortaya çıkan) tepki ayrımını yaparak farklı hale getirmiştir.(Senemoğlu, 2007).

❖ Skinner 'e göre canlılar sadece koşulsuz uyarıcılara tepki vermezler.Kendileri de çevredeki uyarıcılardan bağımsız olarak bazı davranışlar yapar, bu davranışlarının sonucuna göre bu davranışı yapmaya devam eder ya da bu davranışı sergilemektan vazgeçerler.

❖ Örneğin,güvercinler yiyecek ararken en fazla yiyeceği buldukları yere giderler.Eğer bir kişi balkonuna ekmek parçaları bırakırsa, bir süre sonra güvercinler sadece o balkonun önünde beklemey başlarlar. Güvercinlerin cami avlusunda toplanmalarının sebebi de dindar olmalarından değil, orada onlara yiyecek atan hayırseverlerin bulunmasıdır.

❖ Aynı şekilde, İstanbul'daki martılar balık yakalam içgüdüdü ile doğmalarına rağmen, vapurların çevresinde daha fazla yiyecek buldukları için, denizde balık yakalamak yerine vapurların etrafında uçar, insanların attıkları simit parçalarının yerler.

BU DAVRANIŞ FARKLARINDAN HAREKETLE...

Klasik
koşullanmada
önce uyarın
vardır ve
organizma ona
tepki gösterir.
(U-T)

Edimsel davranışta
önce tepki yapılır,
sonra tepkinin
doğurduğu uyarıcı
gelir.
(T-U)

❖ Davranış sonucunda organizmanın hoşuna giden bir durum çıkarsa, o davranışı yapmaya devam ederiz. Örneğin, yeni aldığınız bir ceket giydiğiniz zaman arkadaşlarınız “Ceketin çok güzel, sana çok yakışmış” derse, o ceket giyme davranışınız devam eder.

❖ Davranışın sonucunda organizmanın hoşuna gitmeyen bir durum ortaya çıkar. Yeni ceketinizi giydiğiniz gün değer verdiğiniz bir arkadaşınız size yakışmadığını söylerse, o ceketi giymek istemezsiniz.

J. di Chiaro

**"The light goes on. I pull the lever. The food comes.
It's a full life."**

Skinner'e göre bir davranışın sonucu, organizma için hoşagiden, olumlu bir durum yaratıyorsa, o davranışın tekrar ortaya çıkma olasılığı artar. Davranışın arkasından olumlu uyarıcı verilerek yapılan koşullamaya **edimsel koşullanma** denir.

Örneğin, Matematik sınavına hazırlanıp, sınavdan 100 alan öğrencinin matematik dersine daha fazla çalışmaya başlaması.

EDİMSEL KOŞULLANMADA PEKİŞTİREÇ

❖ Bu tür koşullamada, davranışı izleyen ve organizma üzerinde hoşa gidici bir etki yaratarak, davranışın (edimin) ortaya çıkma olasılığını artıran uyarıcılara pekiştireç denir. Diğer bir deyişle pekiştirilen davranış öğrenilir.

❖ Bir davranışın arkasından gelen ve organizma için hoş gitmeyen bir durum yaratan uyarıcılar ise cezadır. Ceza davranışı zayıflatır ya da belli bir süre için durdurur.

EDİMSEL KOŞULLANMADA CEZA

❖ Pekiştirenler **olumlu ve olumsuz** olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

OLUMLU PEKİŞTİRME

❖ Bir davranış, organizmanın hoşuna gidecek bir uyarıcının doğrudan verilmesi ile pekiőtiriliyorsa, buna **olumlu pekiştirme** denir. ÖRNEĞİN?

OLUMLU PEKİŞTİRME- ÖRNEK

❖ Sınıfta bir soruyu doğru cevaplandıran öğrenciye yaşına göre, aferin denmesi, başının okşanması, (+) puan verilmesi, gülümsenerek onaylanması birer olumlu pekiştirme yöntemidir.

OLUMSUZ PEKİŞTİRME

❖ Organizma hoş olmayan bir durumdan kurtarılarak da davranış pekiŐtirilebilir. Bu tür pekiŐtirmeye **olumsuz pekiştirme** denir.

OLUMSUZ PEKİŞTİRME- ÖRNEK

❖ Örneğin, bir öğrenci evindeki aile kavgalarından, sorunlarından kaçmak için okula geliyorsa, okul bu öğrenci için olumsuz pekiştireçtir. Çünkü öğrenci okula gelerek kendisine acı veren sorunlardan kurtulmakta ve rahat etmektedir

Olumsuz pekiştireçe örnekler:

- * Bir öğretmen her dersin başında, geçen dersteki konu ile ilgili öğrencileri sözlü yoklamaktadır. Özellikle çalışmayan öğrencileri seçip soru sormaktadır. Öğrenciler bu sıkıcı durumdan kurtulmak için her derse çalışarak gelmektedirler.
- * Otobüslerdeki hız kayıt ve kontrolü sağlayan cihaz 90 km hızı geçince ses çıkarmaya başlamaktadır. Aynı şekilde yeni arabalarda emniyet kemeri bağlanmadığı sürece giderek şiddeti artan bir ses sürücüyü rahatsız etmektedir. Sürücüler bu sestten kurtulmak için hız kontrolünü ve kemer bağlamayı öğrenmektedirler.

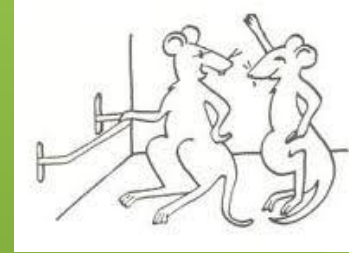
- Kaba davranan, çalışmayan çocuklara nazik davranma ve çalışma davranışlarını öğretmek için onları olumsuz ortamlarda çalışma ve bulunmaya zorlamak, istenilen davranışlar yapılıncaya ortamdaki olumsuzları pekiştirecektir.
- Sporcuların doping yapmalarını engellemek için, doping yaptığından kuşkulanan sporculardan sürekli idrar alarak analiz etmek, sporcuları caydıracaktır.

Sigaralı, pis kokulu, aşırı disiplinli, gürültülü ortamlardan kurtulmak için istenilen davranışların yapılmasını istemek...

Unutmamak gerekir ki, **hem olumlu hem de olumsuz pekiştirme organizmanın hoşuna giden bir etki yaratır ve davranışın tekrar ortaya çıkma olasılığını artırır.**

Pekiştireçler yoluyla birey istendik ve istenmedik davranışlar öğrenebilir. Bu nedenle pekiştireçler çok dikkatli kullanılmalı ve doğru davranışlar pekiştirilmelidir.

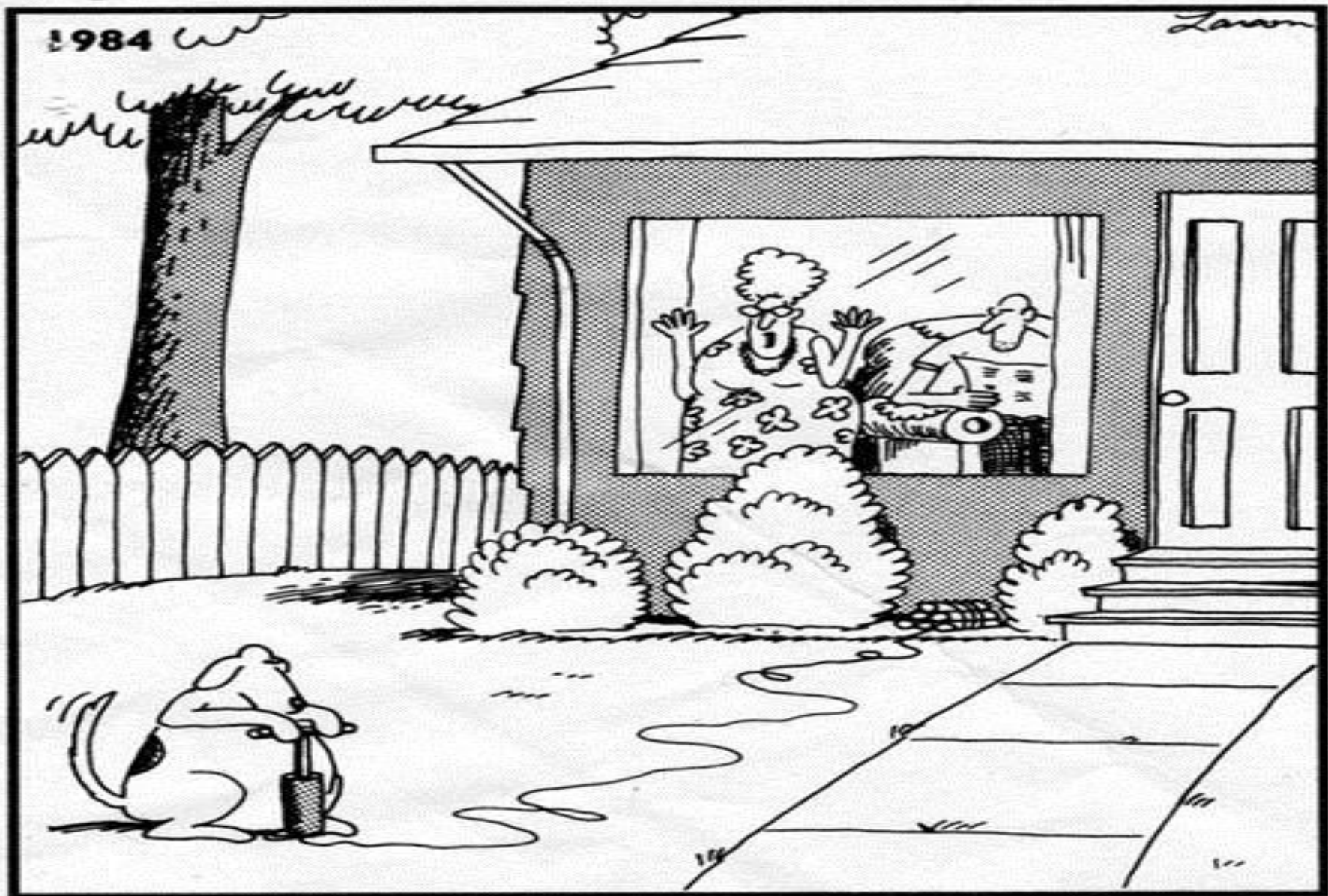
Education is what
survives when
what has been
learned has been
forgotten.

B.F. Skinner

1984

Larson

“Harold! The dog’s trying to blow up the house again! Catch him in the act or he’ll never learn.”

Kaynakça

- Okutan B, Şahin Ö, Demirci G. (2009)Öğrenme Psikolojisi, İhtiyaç Yayıncılık,Ankara.
- Senemoğlu, N. (2005) Gelişim Öğrenme ve Öğretim (12.Baskı), Gazi Kitabevi, Ankara.
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Burrhus_Frederic_Skinner
- www.geocities.com/kuramsaltemeller/edimsel.doc
- www.egitim.aku.edu.tr/kuramsal.htm
- <http://www.egitim.aku.edu.tr/gelisim.htm>
- <https://www.google.com.tr/imghp?hl=en&tab=ii> (resimler)